

Verksamheten vid Centrum för arbets- och miljö- medicin 2015

Titel: Verksamheten vid Centrum för arbets- och miljömedicin 2015

Rapport: 2016:02

ISBN: 978-91-88361-03-5

Centrum för arbets- och miljömedicin arbetar för att minska arbets- och miljörelaterad ohälsa genom att identifiera och förebygga olika risker i arbets- och omgivningsmiljön. Vi arbetar med patientutredningar och kartläggning av risker, informations-spridning, undervisning och forskning. Läs mer på webben: camm.sll.se

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Inledning	7
Basuppdrag	8
1. Arbets- och miljömedicinska patientmottagningen	8
2. Hudallergimottagningen	8
3. Riskidentifiering, kartläggning och kunskapsgenerering	9
Psykosociala arbetsmiljöförhållanden och belastningsergonomi	9
Kemiska och fysikaliska arbetsmiljöfaktorer	12
Arbets- och miljöbetingade hudsjukdomar	13
Omgivningsmiljö	13
4. Kunskapsstöd och kunskapsspridning	15
Externa seminarier och evenemang	15
Utbildningar	17
Nyheter och media	21
Nätverk och samarbeten	22
Särskilda uppdrag	24
1. Arbets- och miljörapportering	24
Arbetshälsorapportering	24
Miljöhälsorapportering	24
2. Hälsosam yrkesdebut	24
3. Hälsofrämjande skola	24
4. Stöd till SLL personal	25
5. Kartläggning av omgivningsbuller	25

Sammanfattning

Denna verksamhetsberättelse omfattar verksamheten vid Centrum för arbets- och miljömedicin under 2015. Den relaterar till uppdragsavtalet mellan Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) för 2014 och 2015 (HSN 1312-1422), samt tilläggsavtalet från 2015 rörande ST-utbildning mm (HSN1311-1422). CAMM får även bidrag från Karolinska Institutet för utbildning och forskning.

Centrum för arbets- och miljömedicin (CAMM) har omkring 65 medarbetare som samlats i gemensamma lokaler på Solnavägen 4 i Stockholm. Detta innebär avsevärt förbättrade möjligheter till samarbete mellan våra enheter. Patientmottagningsdelen är integrerad med kontorsdelen av verksamheten.

Vi har två patientmottagningar, Arbets- och miljömedicin respektive Hudallergi. Tillströmningen av remisser till Arbets- och miljömedicin har varit fortsatt hög. En stor del av remisserna handlar om besvär i inomhusmiljön på arbetet eller i bostaden. Andra exponeringar är belastning och dålig psykosocial arbetsmiljö. Besvär från luftvägarna, vibrationsskador, belastningsskador, medicinska tjänstbarhetsbedömningar är vanligt förekommande liksom rådgivning kring skyddsutrustning och eventuella behov av arbetsbyte. Hudallergimottagningen fick under 2015 ett fortsatt stort antal remisser. Fortfarande noteras en ökande andel remisser från primärvården. Patienterna har besvär som handeksem, allergier och kontaktallergier. De kommer oftast från yrkesområdena hälso- och sjukvårdsspecialister, gruv-, bygg- och anläggningsarbete, hygien- och skönhetsvård, maskinoperatör och montering samt vård- och omsorgspersonal. Den medicinska verksamheten kvalitetssäkras kontinuerligt.

Under året sammanställdes och redovisades en enkätstudie som genomförts i samarbete mellan Arbets- och miljömedicin i Lund och Stockholm om alla patienter med konstaterad vibrationskada som handlagts vid någon av de arbets- och miljömedicinska klinikerna i landet under 2012 och 2013. För hälften hade exponeringen sjunkit och riskmedvetenheten ökat på arbetsplatsen. Även bland patienternas kollegor hade en minskning av exponeringen skett. Uppskattningsvis har mottagningarnas vibrationsskadeutredningar 2012–2013 lett till att mellan 600 och 1250 personer i landet har fått minskad exponering och minskad risk för framtida vibrationskador.

Inom området riskidentifiering, kartläggning och kunskapsgenerering samarbetar Centrum för arbets- och miljömedicin med Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet, vilket säkrar att det regionala arbetet bedrivs med hög vetenskaplig kompetens. Personalen vid Centrum för arbets- och miljömedicin medverkar också i rent akademisk forskning. Denna verksamhet finansieras genom externa forskningsbidrag. Verksamheten innefattar en rad projekt inom områdena psykosociala arbetsmiljöförhållanden och belastningsergonomi, kemiska och fysikaliska arbetsmiljöfaktorer, arbets- och miljöbetingade hudsjukdomar samt omgivningsmiljö.

Den enskilt största delen av resurserna vid Centrum för arbets- och miljömedicin satsas på kunskapsstöd och kunskapsspridning. Under 2015 har Centrum för arbets- och miljömedicin självt eller i samarbete med andra aktörer arrangerat totalt 14 seminarier, föreläsningar, workshops och andra event, med totalt cirka 1 100 deltagare från exempelvis företagshälsovård, primärvård, kommuner, organisationer och myndigheter. Ett stort arrangemang var det årliga Arbets- och miljömedicinska vårmötet på hotell Sheraton som i år arrangerades av Centrum för arbets- och miljömedicin den 22–24 april. 345 deltagare från företagshälsovård, hälso- och sjukvård, HR, myndigheter, fackförbund, politiska nämnder, andra AMM-kliniker, arbets- och miljömedicinska forskare och andra yrkesverksamma inom området deltog.

Vi fortsätter arbetet med målgruppsriktade inbjudningar genom mer ändamålsenliga adresslistor som startades under hösten 2014. Syftet är att öka kvaliteten och träffsäkerheten på våra seminarieinbjudningar och på sikt öka antalet deltagare. Som ett resultat av detta noterar vi under hösten 2015 en generell ökning i antalet anmälda deltagare per seminarium.

I faktabladserien om Arbetsmiljö och hälsa har vi gett ut ett nytt faktablad om risker för händerna i frisöryrket samt uppdaterat och kvalitetssäkrat innehållet i det populära faktabladet Hälsobesvär av inomhusmiljön.

Centrum för arbets- och miljömedicin har gett ut 6 rapporter i den egna rapportserien och medarbetare har medverkat i ett par böcker samt i Folkhälsorapport 2015: Folkhälsa i Stockholms län. Förra årets lansering av vår nya externa webbplats www.camm.sll.se, har fått en fortsatt mycket god respons och antalet webbesökare har fortsatt att öka. Under 2015 hade webbplatsen totalt 24 741 besökare. Av dessa var 14 099 nya besökare. Vår webbplats www.jobbafrisk.se informerar om allergirisker inom olika yrken och ger råd om yrkesval för allergiker. Under 2015 uppdaterades webbplatsen www.jobbafrisk.se såväl när det gällde innehåll som webhantering, redaktörskap och utseende.

Medarbetare vid Centrum för arbets- och miljömedicin medverkar även i en rad olika nätverk, vilket är viktiga kanaler för kunskapsspridning. Vi vidareutvecklar och driver även webbplatserna för Bullernätverket www.bullernatverket.se, Hälsoskydds nätverket www.miljosamverkanstockholm.se/web/page.aspx?refid=31 samt Hus- och ventilationsnätverket <http://www.miljosamverkanstockholm.se/web/page.aspx?refid=344>.

Centrum för arbets- och miljömedicin driver och underhåller webbsidor om arbets- och miljöorsakade sjukdomar på webbplatsen www.viss.nu, ett system för vårdinformation och beslutsstöd framför allt till primärvården i Storstockholm.

Under 2015 har vi arbetat med att analysera data, planera presentation av resultaten och utforma den nya Arbetshälsorapporten utifrån Folkhälsoenkät 2014. Vi har även medverkat i miljöhälsoenkätens datainsamling. Analys av enkätdata har påbörjats under hösten 2015.

Inom projektet Hälsosam yrkesdebut har utvärdering och analys av enkät och intervjuer genomförts. En CAMM-rapport, som kommer att presentera resultatet, påbörjades och kommer att vara färdig i början av 2016.

Inom uppdraget Hälsöfrämjande skola, som utförs gemensamt med Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, CES, och Centrum för hälsoekonomi, informatik och sjukvårdsforskning, CHIS, har en pilotstudie med förskolor och skolor utvärderas med hjälp av enkäter och intervjuer.

Inom uppdraget Stöd till SLL personal har arbetet även under 2015 fokuserat på utvärderingen av Arbetsmiljölyftet, ett projekt inom Stockholms läns landsting som syftar till att motverka negativa arbetsmiljökonsekvenser vid de stora förändringar som kommer att ske.

I projektet Kartläggning av omgivningsbuller har den andra fasen avrapporterats under 2015 och den finns beskriven i rapporten "Kvalitetssäkring och harmonisering av bullerkartläggningar i Stockholms län – Utformning av en regional vägledning samt krav för underlags- och resultatdata (fas II)" (WSP 2015).

Inledning

Verksamhetsberättelsen omfattar den HSF-finansierade verksamheten vid Centrum för Arbets- och miljömedicin (CAMM) under 2015. Den relaterar till uppdragsavtalet mellan CAMM och HSF (HSN 1312-1422). CAMM får även bidrag från Karolinska Institutet för utbildning och forskning samt för ST-utbildning och kombinationstjänster från LSF.

Centrum för Arbets- och miljömedicin (CAMM) har omkring 65 medarbetare som sedan juli 2014 för första gången har samlats i gemensamma lokaler på Solnavägen 4 i Stockholm. Detta innebär avsevärt förbättrade möjligheter till samarbete mellan våra enheter men en utmaning består i att upprätthålla kontakten med anknyttande verksamheter inom KI campus. I de nya lokalerna är mottagningsdelen integrerad med kontorsdelen av verksamheten.

CAMM är organisatoriskt indelat i fyra enheter och en stab: Enheten för arbetshälsa som svarar för arbetsorganistoriska och ergonomiska frågor, Enheten för arbetsmedicin som svarar för kemiska och fysikaliska arbetsmiljöfaktorer, Enheten för arbets- och miljödermatologi som

svarar för arbetsrelaterade hudsjukdomar samt arbets- och omgivningsrelaterade allergier och slutligen Miljömedicinska enheten som svarar för omgivningsmiljöfrågor. Vi har två patientmottagningar: för arbets- och miljömedicin respektive arbets- och miljödermatologi (hudallergimottagningen). Mer information om vår verksamhet och organisation finns på hemsidan camm.sll.se.

På det arbetsmedicinska området är det bristande nyttiggörandet ute på arbetsplatserna en stor utmaning, särskilt i ljuset av en minskande tillgång på företagshälsovård, en ökande arbetsrelaterad ohälsa (framför allt bland kvinnor) och ett samhälleligt behov av att förlänga arbetslivet.

Inom det miljömedicinska fältet är sunda bostäder vad gäller inre och yttre miljö, samt anpassningen till klimatförändringar, stora samhälleliga utmaningar där Centrum för arbets- och miljömedicin har unik expertis.

Nedan presenteras verksamheten under 2015 i enlighet med dispositionen i uppdragsavtalet.

Basuppdrag

1. Arbets- och miljömedicinska patientmottagningen

Tillströmningen av remisser har varit fortsatt hög och har generellt ökat med ca 10 %. Under 2015 har 245 nybesök och 16 återbesök hos läkare genomförts. Av dessa har 132 patienter även utretts av yrkeshygieniker (inklusive 45 arbetsplatsbesök), 29 av miljöhygieniker (inklusive 24 hembesök), 10 av ergonom (ett arbetsplatsbesök), 13 av kurator och 17 av psykolog. Psykolog har också på direktremiss från primärvården (utan läkarbesök) utrett 9 patienter enligt MIINA (Metod för utredning och intervention vid nydebuterad arbetsrelaterad psykisk ohälsa) och haft en stödkontakt. Psykolog har haft 153 återbesök inkluderande stöd och KBT-kontakter, arbetsskadeutredningar och utredning/intervention enligt MIINA. Detta är en påtaglig ökning jämfört med 93 återbesök under 2014. Sjuksköterskan har vid flertalet av nybesöken tagit blodprover, gjort spirometri eller undersökt kväveoxid i utandningsluften. Mottagningen utreder också gravida utan remiss. Under perioden har 19 gravida utretts av läkare, varav 7 även utretts av yrkeshygieniker (inklusive 3 arbetsplatsbesök).

Många av patienterna har besvär på arbetet relaterat till exponering för olika typer av kemikalier, damm eller vibrationer. En stor del av remisserna handlar om besvär i inomhusmiljön på arbetet eller i bostaden. Andra exponeringar är belastning och dålig psykosocial arbetsmiljö. Besvär från luftvägarna, vibrationsskador, belastningsskador, medicinska tjänstbarhetsbedömningar är vanligt förekommande liksom rådgivning kring skyddsutrustning och eventuella behov av arbetsbyte. Ganska ofta finns en delfrågeställning om arbetsskadeutredning.

Vid mottagningen utbildas/handleds ST-läkare för att bli specialister i Arbets- och miljömedicin och i specialiteten Arbetsmedicin. Under 2015 arbetade tre ST-läkare på mottagningen. Dessa handleds kliniskt och vetenskapligt av specialistläkare/överläkare samt introduceras i utbildnings-

verksamhet och vetenskaplig metodologi. Två ST-läkare var på randutbildning vid annan klinik.

Loggkontroller enligt SALA (Systematisk Automatiserad Logganalys) för granskning av journalöppningar i Take Care har genomförts varje månad och kvalitetssäkring av egna verksamheten genomförs fortgående. Vi har utformat en patientenkät som skickats ut under hösten 2015.

Detaljerad statistik för 2014 års patientverksamhet har sammanställts i en rapport i Centrum för arbets- och miljömedicins rapportserie.

2. Hudallergimottagningen

Hudallergimottagningen utreder patienter med arbets- och miljödermatologiska symptom samt komplicerade fall av kontaktallergier. I detta arbete deltar läkare, yrkeshygieniker, testsköterska, sjuksköterska och kurator. Delar av enhetens personal (sjuksköterska, kurator och receptiönist) arbetar även för den arbets- och miljömedicinska mottagningen.

Under 2015 fick vi något färre remisser jämfört med året innan; 408 remisser har bedömts. Det lägre antalet betyder inte mindre behov av våra tjänster då förfrågningar kring hur man utreder eller bedömer fall har ökat markant. I denna "konsultationsverksamhet" ger vi råd genom epost eller telefonkonsultation till sjukvårdens andra aktörer i sitt arbete med utredning av svåra kontakteksem och kontaktallergier.

Remisserna gav upphov till 211 nybesök = påbörjad klinisk utredning hos läkare. Kurator har medverkat i utredningarna av 75 av våra patienter. Yrkeshygienisk utredning inleddes för 84 patientfall (inklusive 6 arbetsplatsbesök). Som en led i diagnostiken av kontaktallergi har testsköterska utfört lapptester i 260 fall. Hos 11 patienter fick enheten utföra allergitester vid Allergikliniken vid KS Solna, vår samarbetspartner i typ I allergiutredning. Under större delen av 2015 hade

vi mycket svårt med bemanning på grund av sjukdom och föräldraledighet samt svårighet med att rekrytera hudläkarspecialist, både som vikarie och som fast anställd (av 3 kliniska tjänster hade vi en med full arbetsstyrka). Vi fortsatte även med våra rådgivande remissbedömningar då vi med hjälp av kompletterande uppgifter från sammanhållen journalföring utför konsultation utan patientens närvaro och som försöker ersätta ett nybesök vid vår klinik. På detta sätt bedömdes 37 fall (30 % ökning jämfört med förra året).

Hälso- och sjukvårdsspecialister (huvudsakligen sjuksköterskor), bygg- och anläggningsarbetare, maskinoperatörer, personer som arbetar med montering, hygien- och skönhetsvård samt vård och omsorgspersonal leder listan över vilka yrken som dominerar bland våra patienter. Inom arbetsdermatologi ser vi många sjuksköterskor med huvudsakligen traumeratiskt handeksem samt operationspersonal med gummiacceleratororsakat allergiskt handeksem. Vi ser även många patienter med isotiazolinonorsakad kontaktallergi (ex. målare). Andra yrkesgrupper ex. skönhetsspecialister (nagelskulptör, ögonfransförlängare, hudterapeut, massör) har starka allergier mot akrylater och terpenier samt andra parfymämnen men även mot konserveringsmedel. Misstänkta kontaktallergier orsakade av kosmetika och hygienprodukter hos konsumenter är också en betydande del av våra utredningar.

Vi ser fortfarande en ökande andel remisser från primärvården. En fortsatt tydlig trend är att vår mottagning kontaktas i mycket större omfattning än tidigare av hudläkarkollegor som arbetar inom vårdval HUD Stockholm. Vårdvalsenheter har tagit över majoriteten av eksemutredningarna men klarar ofta inte av att utföra de lapptestningar som var en integrerad del av arbetet vid landstingsklinikerna.

Enligt enhetens verksamhetsplan medverkade vi i Svenska kontaktdermatitgruppens multicenterstudie genom att lapptesta omkring 150 patienter med potentiellt nya markörer för gummiallergi. Vi har även, i samarbete med Karolinska institutet medverkat i en lappteststudie som syftar till förbättrad diagnostik av kromallergi.

Vi har hjälpt Läkemedelsverket i utredningen av svåra biverkningar av viss kosmetika genom lapptestning av konsumenter (boende i länet) som verket fått kännedom om.

Vid mottagningen utbildas/handleddes ST-läkare inom olika basspecialiteter. Under 2015 utbildade vi 5 ST-läkare inom hud- och könssjukdomar samt inom arbets- och miljömedicin.

Loggkontroller enligt SALA (Systematisk Automatiserad Logganalys) för granskning av journalöppningar i Take Care har genomförts varje månad.

Utredning av vilka regler som gäller för utomlänspatienter samt etablering av lokala rutiner som Patientlagen kräver har under året tagit stora resurser i anspråk.

Vi har arbetat kontinuerligt med kvalitetsutveckling och kvalitetssäkring av arbetsprocesser samt tillgänglighetsfrågor för våra patienter.

Kvalitetssäkring av egna verksamheten fortsätter. Under januari 2015 började vi använda ett nytt dataprogram för lapptestadministration och lapptestdatabearbetning. Vi la ner mycket arbete på att utarbeta rutiner för att kunna använda det nya programmet på ett effektivt sätt.

3. Riskidentifiering, kartläggning och kunskapsgenerering

Vi har ett nära samarbete med Institutet för Miljömedicin vid Karolinska Institutet vilket bidrar till att det lokala och regionala arbetet kan bedrivas evidensbaserat och på en hög vetenskaplig nivå. CAMMs personal bedriver också akademisk forskning men denna finansieras genom externa forskningsbidrag.

Psykosociala arbetsmiljöförhållanden och belastningsergonomi

Under 2015 har arbetet med att ta fram en jobb-exponeringsmatris för fysisk belastning påbörjats. I detta arbete utnyttjas data från Arbetsmiljöundersökningar från 1989 till 2013. Matrisen kommer att innebära förbättrade möjligheter till klassificering av exponering i epide-

miologiska studier där enbart uppgifter om yrke, men inte belastningsergonomisk exponering, finns tillgängliga.

En medarbetare ingick under 2015 i expertgruppen för projektet Prevention av långvarig smärta i rygg och nacke vid Statens beredning för medicinsk utvärdering, SBU. Fokus i detta arbete ligger på tidiga insatser där insatsernas effektivitet avseende patienttillfredsställelse, etiska och hälsoekonomiska aspekter belyses. Under hösten analyserades, tolkades och sammanställdes data för publicering av en slutrapport i början av 2016.

I september 2015 presenterade företagshälsovårdens riktlinjegrupp riktlinjer för företagshälsovårdens insatser vid psykisk ohälsa i arbetslivet. Centrum för arbets- och miljömedicin har bidragit med underlag till dessa riktlinjer genom att i samarbete med Karolinska Institutet, KI, göra en kartläggning av befintlig nationell och internationell forskning om företagshälsovårdens insatser för att förebygga eller minska psykisk ohälsa.

Resultaten har publicerats i en KI-rapport och avrapporterats till AFA-försäkring och riktlinjegruppen för företagshälsovård. Kartläggningen visar att studier kring insatser som riktar sig mot grupper som har ökad risk att utveckla psykisk ohälsa och/eller bli sjukskrivna ofta var av låg kvalitet och hade en stor variation i kartläggningsmetoder och utvärderade insatser. Det fanns stöd för att terapier som ges via företagshälsovården med tydlig inriktning mot åtgärder på arbetsplatsen kan underlätta återgång i deltidsarbete bland anställda sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa. Arbetsplatsnära problemlösningsterapi kan också minska risk för återfall i sjukskrivning i samband med arbetsåtergång. Den sammanfattande bedömningen var att det inte fanns något tydligt samband mellan arbetsåtergång och omfattning av psykiska symtom bland de anställda, eller att minskning av symtom automatiskt ledde till arbetsåtergång. För att underlätta arbetsåtergång behövs arbetsplatsnära insatser och att hänsyn tas till faktorer som kan hindra eller främja arbetsåtergång.

Problemlösning vid psykisk ohälsa i arbetslivet

(PIA-studien) är ett nytt kunskapsgenererande projekt som startade 2015. Projektet leds från Karolinska Institutet i samarbete med Centrum för arbets- och miljömedicin och Stockholms läns landsting. Studien syftar till att utvärdera en individ- och arbetsplatsinriktad intervention för anställda med arbetsrelaterad psykisk ohälsa avseende kostnadseffektivitet och effekt på sjukfrånvaro och hälsa. Interventionerna genomförs inom företagshälsovården och följer en tydlig struktur kring stresshantering, problemlösning, stegvis aktivering, återfallsprevention vid arbetsåtergång samt uppföljning. Såväl den anställde som arbetsgivare involveras. Två regioner inom Feelgood har utbildats i metoden. För att underlätta rekrytering har kriterierna för att ingå i studien justerats. Rekryteringen fortsätter 2016 och uppföljning avseende sjukfrånvaro och återgång i arbete kommer att ske via företagshälsovården efter 6 och 12 månader. Därefter beräknas kostnadseffektiviteten av metoden. Resultaten kan komma att innebära stora kostnadsbesparingar för samhället, minskat produktionsbortfall för arbetsgivare samt bättre livskvalitet för den anställde. Om interventionen är framgångsrik kan den användas i det vardagliga arbetet inom företagshälsovården.

Ett avslutat projekt om hemtjänsten HEKLA (Hemtjänstens ekonomi, kvalitet, ledning och arbetsförhållanden) har väckt stor uppmärksamhet och har presenterats för Stockholms stads äldreborgarråd, fackförbundet Kommunal samt Sveriges kommuner och landsting, SKL. Projektet har haft ett brett angreppssätt för att studera styrning från kommuner och förutsättningarna för utförarna och deras personal att leverera god omsorgskvalitet. En slutsats var att det i många fall är nödvändigt att utöka eller förändra allokeringen av de resurser som tilldelas utförare till förmån för utförare med hög omsorgstyngd, det vill säga där brukarna har stora omsorgsbehov. En regelbunden uppföljning från kommunerna av omsorgskvaliteten med hjälp av enkätundersökningar både bland brukare och personal och med beaktande av objektiva data (systemdata) rekommenderas. En rapport med fokus på åtgärder (En långsiktigt hållbar hemtjänst. Del 2. Förslag på hur kommuner kan förbättra omsorgskvaliteten och förebygga arbetskraftsbrist hos utförare av

hemtjänsten) har tagits fram och en populärvetenskaplig rapport om hela projektet kommer 2016.

I ”Sophämtarnas arbetsmiljö – allas ansvar” har under 2015 delresultat rapporterats och arbetet fortsatt med biomekaniska fältexperiment. Ett halvdagsseminarium för arbetsgivare och fackliga organisationer genomfördes i mars. I ett annat projekt inriktat på metoder för företagshälsovården har tre metoder (en Iphoneapp, en metod för korttidsmätningar och en för heldagsmätningar med smidigare mätare) utvecklats och validerats för att göra det möjligt för ergonomer och skyddsombud med flera att enkelt mäta och identifiera belastande arbetsställningar. En rapport har skrivits till AFA-försäkring och en målgruppsanpassad rapport i Centrum för arbets- och miljömedicins rapportserie är under framställning. De nya användarvänliga metoderna har visat sig helt jämförbara med tidigare använda forskningsmetoder. Genom feedback från företagshälsovården har metoderna vidare utvecklats för att motverka de svagheter som vi själva och företagshälsovården identifierat. Flera företag har visat intresse för metoderna och utrustning för att genomföra heldagsmätningar har lånats ut till två företag. Metoderna kommer att fortsätta spridas, och förväntas genom sin användbarhet och sin låga kostnad bli attraktiva vid kartläggningar av arbetsuppgifter, vid prioritering av förändringar och vid utvärdering av förändringar som genomförs för att minska höga exponeringar (arbetsställningar, rörelsehastigheter) för huvud, nacke, rygg och överarmar. Den enklaste metoden, en app för iPhone som heter ErgoArmMeter, ligger nu på App Store. Flera artiklar har publicerats i media om metoderna och i en av dem har journalisten själv gjort och analyserat en mätning.

En medarbetare ingår i ett KI-finansierat projekt av stor relevans för CAMMs verksamhetsområde, ”Utveckling av mätmetoder för den ekonomiska nyttan av preventiva insatser på arbetsplatsen”. Syftet är att ta fram en modell för att beräkna den ekonomiska nyttan av förebyggande insatser genom att bygga vidare på befintliga modeller och beakta variationer mellan olika yrken för att på ett bättre sätt kunna beräkna kostnader för produktionsbortfall. Med ökad kunskap om ekono-

miska effekter av interventioner kan arbetsgivare motiveras att investera i dessa vilket på sikt leder till att anställda möjliggörs ett högt och långt deltagande i arbetslivet. Företagshälsovården kan också använda metoden för att visa på nyttan av den verksamhet de bedriver vilket kan leda till ökad efterfrågan av dessa åtgärder på arbetsplatser.

Ett nytt projekt syftar till att kartlägga varför distributionsförare skadas i sitt arbete. Projektet är ett samarbete mellan Centrum för arbets- och miljömedicin, Karolinska Institutet och TYA (Transportfackens Yrkes- och miljöarbetsnämnd). Data från Arbetsmiljöverkets register över arbetsskador ska analyseras med statistiska metoder och information från AFA-försäkringsregister över beviljade arbetsskador ska inhämtas och analyseras. Det andra skedet i projektet då cirka 80 djupintervjuer kommer att genomföras för att erhålla mer djupgående information om orsakerna till arbetsskador har påbörjats.

Ett projekt med stöd från AFA-försäkring utvärderar om den nya metoden med så kallad inklino-meter fungerar för att anställda själva ska kunna mäta armvinklar under arbetet. I samband med detta kartläggs även psykosocial belastning hos städare på hotell och sjukhus. I ett annat samarbetsprojekt med FAS-centrum i Gävle (Kroppen i arbete – från problem till potential) undersöks om överansträngning av ögonen under arbetet ökar risken för nackbesvär, det vill säga vilken risk dåliga synförhållanden kan innebära.

Prevalensen av muskuloskeletala besvär, smärta och störningar har rapporterats vara mycket hög bland kirurger, vilket också kan påverka kirurgisk prestanda och patientsäkerhet. I flera studier har också långvariga statistiskt belastande arbetsställningar observerats, såsom belastade skuldror, på grund av precisionsarbete ofta utan avlastning för armar, samt belastad rygg och nacke vid framåtböjt arbete med ökad risk för muskuloskeletala besvär. Tidigare studier har haft stora brister som få deltagare, simulerade och inte reella situationer samt självs kattade data. Ett nytt samarbetsprojekt mellan Karolinska institutet, Mayo-kliniken i USA och Centrum för arbets- och miljömedicin har nu startat för att

utveckla och validera ett verktyg som kan användas för att samla in objektiva data i operationssalen och kvantifiera kirurgernas exponering för riskfaktorer för skador och försämrad prestanda. Olika typer av operationer kommer att ingå som öppen kirurgi, laparoskopi, och robotassisterad laparoskopi. Dessutom kommer en riskmodell tas fram som kan utvecklas och valideras efterhand. Riskmodellen kan användas för att prioritera och utvärdera interventioner. Projektet har redan uppmärksammats med en artikel i Dagens Medicin.

Arbetet inom ett projekt för utvärdering av olika observationsmetoder för ergonomisk riskbedömning av handintensivt repetitivt arbete har under 2015 fortsatt med utvärdering av validitet, reliabilitet och användbarhet för ingående metoder. Resultaten kommer att presenteras i rapporter och ge värdefull vägledning för företagshälsovården avseende metodernas användbarhet.

Kemiska och fysikaliska arbetsmiljöfaktorer

Ögonfransstylist är en ny yrkesgrupp som uppmärksammats på grund av besvär i luftvägar och hudbesvär kopplade till exponering för hårdplastbaserat lim. CAMM deltar i ett nätverk bestående av arbets- och miljömedicinska enheter i landet. Målet är att öka kunskapen om exponeringssituationen för denna yrkesgrupp och att samarbeta kring informationsfrågor. En broschyr har utarbetats och finns tillgänglig via vår hemsida.

Flera medarbetare arbetar med arbetsmiljöinriktad riskidentifiering/forskning inom området kemiska och fysikaliska hälsorisker. Arbetet i projektet "Brandmän och cancer – epidemiologiska studier av cancerrisk och kartläggning av exponering för cancerframkallande ämnen via luftvägar och hud" som startade 2014 har fortgått i de olika epidemiologiska delprojekten. Exponeringsmätningar rörande luftföroreningar och hudexponering är avslutade och analysarbetet har påbörjats.

Arbetet runt risken för hjärtinfarkt hos män och kvinnor i dammexponerade arbeten fortgår. Vi använder en framtagen jobbxponeringsmatris för att bestämma personernas exponering bakåt i tiden.

Studier kring kemikalieexponeringars betydelse för bröstcancer fortgår.

Enhetens medarbetare deltar i den nationella kommissionen för jämlik hälsa med expertis i arbets- och miljömedicin, samt i SBU:s utvärdering av sambandet mellan kemisk exponering och risk för hjärt-kärlsjukdom.

En strategisk bedömning är att det saknas överblick över hur exponeringsnivåerna för kemiska ämnen (inklusive damm och kvarts) utvecklas i arbetslivet samt att det finns en bristande kompetensförsörjning vad gäller att utföra arbetsplatsmätningar. Tillsammans med övriga arbets- och miljömedicinska enheter i landet diskuteras därför hur klinikerna kan samarbeta för att öka kunskapen om denna utveckling. Vidare planeras gemensamma mätkurser riktade framförallt mot nya arbetsmiljöingenjörer. För Stockholms län är den mycket omfattande byggverksamheten där dammexponeringen kan vara problematisk, en prioritering. Ett samarbete mellan företagshälsovården i Stockholms län och Centrum för arbets- och miljömedicin har etablerats vad gäller mätning på ett antal arbetsplatser.

Den bullermatris som tidigare uppdaterats har under året validerats av en oberoende grupp erfarna yrkeshygieniker. I matrisen bullerklassas 322 yrkesgrupper avseende buller i arbetet under nio femårsintervall från 1970 fram till och med 2014. Exponeringen graderas i fem olika bullerintervall från < 70 dB(A) till > 85 dB(A). Matrisen kommer bland annat att användas i våra studier av gravida, och i studier om hjärt-kärlsjuklighet. Mätningar som ingår i matrisen förändrar riskvärderingen för förskollärare som nu bedöms vara utsatta för bullernivåer som kan medföra risk för hörselpåverkan. Den tidigare matrisen har använts i den första stora reguljära epidemiologiska studien av gravida kvinnor med yrkesmässig bullerexponering och visar att moderns exponering för höga ljudnivåer under graviditeten sannolikt skadar barnets hörsel. Detta stärker rekommendationerna om att gravida kvinnor inte skall utsättas för höga bullernivåer i arbetet som hittills vilat på ett mycket bräckligt underlag. Insatser för att öka medvetenheten om rekommendationen i relevanta branscher och i mödravården planeras.

Vibrationsexponerade patienter är en stor patientgrupp på vår mottagning, liksom på andra mottagningar i Sverige. Under året sammanställdes och redovisades en enkätstudie som genomförts i samarbete mellan Arbets- och miljömedicin i Lund och Stockholm om dessa patienter. Enkäter skickades till alla patienter med konstaterad vibrationskada som handlagts vid någon av de arbets- och miljömedicinska klinikerna i landet under 2012 och 2013. För hälften av de 246 st. som svarade, hade exponeringen sjunkit och risken för medvetenheten ökat på arbetsplatsen. Även bland patienternas kollegor hade en minskning av exponeringen skett (i ca 25 % av fallen). Arbetsplatsbesök gjordes hos en knapp tredjedel av de svarande patienterna och dessa uppgav att vibrationsexponeringen hade minskat i betydligt högre grad än för dem där man inte gjorde något arbetsplatsbesök (60 % mot 44 %). De hade också i större utsträckning fått bättre verktyg. Patienterna uppgav även att deras företag i större utsträckning anslutit sig till företagshälsovård och att övriga anställda samt cheferna blivit mer medvetna om riskerna med vibrerande verktyg. Sammantaget visar detta att arbetsplatsbesök har stor betydelse i arbetet med att förebygga vibrationskador. Uppskattningsvis har mottagningarnas vibrationskadeutredningar 2012-2013 lett till att mellan 600 och 1250 personer i landet har fått minskad exponering och minskad risk för framtida vibrationskador.

Några medarbetare fortsätter att arbeta med statistiskt/epidemiologiskt stöd internt inom Centrum för arbets- och miljömedicin och inom Stockholms läns sjukvårdsområde. En del av det arbetet har varit att ge underlag till sjukdomstrender i Stockholms län avseende t ex diabetes, ledgångsreumatism, hjärtinfarkt och sjuklighet/dödlighet i en åldrande befolkning i Stockholms län. Sjukdomstrender för diabetes respektive regionala skillnader i ledgångsreumatism redovisades på det Arbets- och miljömedicinska vårmötet i Stockholm 2015.

En medarbetare deltar i en epidemiologisk studie om exponeringar på arbetet och risken att drabbas av virusinfektioner. Flera medarbetare har medverkat i vetenskapliga artiklar inom området arbetsmedicin.

Arbets- och miljöbetingade hudsjukdomar

Vi deltog i arbetet av COST action TD1206, ett EU-stött europeiskt samarbetsprojekt för förebyggandet av arbetsdermatologiska sjukdomar. Inom ramen för detta arbete kartläggs bland annat hur patienter med arbets- och miljödermatologiska sjukdomar och misstänkt arbetsskada utreds och tas hand om i Europa. Metoder och rutiner harmoniseras inom diagnostiken och kunskap sprids över gränserna. Allt detta för ett effektivare utnyttjande av resurserna.

I januari 2015 sjösattes en ny lapptestdatabas och ett bearbningsprogram för lapptestresultat vid Hudallergimottagningen. Den nya mjukvaran fungerar tillfredsställande men inkörningen och sammanställningen av erfarenheter samt vissa fallgropar innebar ett mycket intensivt arbete. Förhoppningen är att kunna erbjuda betydligt mer komplicerade analyser av skadlig hudexponering i vårt patientmaterial och därigenom samhället i stort. Förhandlingar har pågått med hjälp av SLSOs jurister om distribution av detta program till andra landsting och kliniker. Denna process skulle dels erbjuda en viss ekonomisk återbäring av tidigare insatser dels underlätta kvalitetssäkring genom samkörning av ett nationellt register. I samarbete med en forskargrupp vid IMM/KI fortsatte vi bearbetningen av data om kontaktallergi i BAMSE-kohort. En vetenskaplig artikel har nyligen publicerats.

Omgivningsmiljö

Arbetet med riskidentifiering och kartläggning inom omgivningsmiljön har fokus på buller, luftföroreningar, inomhusmiljö, klimatets påverkan på människors hälsa samt allergi med särskild inriktning mot allergi och luftvägssjukdomar hos barn. Analyser av samband mellan olika miljöfaktorer och hälsoeffekter i länet bedrivs i nära samarbete med IMM. Detta samarbete bidrar till att upprätthålla regional, nationell och internationell auktoritet inom miljömedicin, vilket är nödvändigt för att landstinget ska kunna ge expertstöd av betydelse. Samarbetet bidrar också till att långsiktigt säkerställa god kompetens inom organisationen.

Under året har kartläggningarna i länet bland annat rört exponeringar för buller, luftföroreningar, värmeböljor, cancer- och allergiframkallande ämnen, byggnadsmaterial och fukt. De hälsoeffekter som studeras är främst hjärt- och kärlsjuklighet, luftvägssjuklighet samt allergisjukdom. Dessutom har den kombinerade effekten på lungfunktion av pollenförekomst och luftföroreningar undersökts inom BAMSE-kohorten, som är ett gemensamt projekt mellan Stockholms läns landsting och Karolinska Institutet.

BAMSE

Under hela 2015 har stort arbete lagts ner på att vårda BAMSE:s databaser. Den påbörjade inventeringen av blodprover från tidigare kliniska undersökningar har fortgått under året och är ännu inte helt avslutad. Mycket arbete under 2015 har också lagts ner på planering av infrastruktur, rutiner och enkät inför uppföljningen av deltagarna vid 22–24 års ålder, som startar under vintern 2016/2017.

Ett flertal undersökningar har rapporterats under 2015, med målet att belysa förekomst och trender av allergirelaterade sjukdomar upp till 16 års ålder och även att kartlägga miljörelaterade och ärftliga faktorer som påverkar sjukdomsutveckling. De har kunnat visa på hög förekomst av samsjuklighet för astma, allergi, hörsnuva och eksem och dessa resultat har direkt betydelse för vårdprogram och omhändertagande av dessa patientgrupper.

Lungfunktionsutvecklingen upp till tonåren har kartlagts och betydelsen av exponering för luftföroreningar och andra faktorer har utvärderats. Resultaten ger fortsatt stöd för att exponering för luftföroreningar under första levnadsåret har negativt samband med lungfunktionsutvecklingen och lungfunktion vid 16 års ålder. Vi har också kunnat visa att exponering för gräspollen försämrar lungfunktionen, framför allt hos allergiker, under pollensäsongen.

Den information om Stockholmsbarn (numera unga vuxna) som samlats in genom BAMSE-projektet utgör en databas av stort värde. Då den också är väl strukturerad och underhållen är den

intressant inte bara för forskargrupper i vår region utan också nationellt och internationellt. Ett flertal samarbetsprojekt har pågått under året, där BAMSE har bidragit med data och prover. Flera av projekten leds och koordineras av forskare från BAMSE-studien. Ett av projekten innefattar ny teknik för att studera allergiantikroppar (IgE-analys med microarray teknik) kopplat till prognos och att tidigt kunna identifiera barn som kommer utveckla allergirelaterade sjukdomar. Ett annat forskningsområde som expanderat under senare år är epigenetik, dvs kemisk förändring av DNA-molekylen. Vi ser bland annat mycket starka samband mellan mammans rökning under graviditeten och metylering i flera olika gener, samband med exponering för luftföroreningar ses också. Fortsatt forskning syftar nu till att kartlägga betydelsen av dessa DNA-metyleringar för senare utveckling av sjukdomar som astma, allergi och lungsjukdom. Även analyser av blodtryck, BMI/fetma, kostfaktorer, kontaktallergi, livskvalité hos barn med astma m.m. har genomförts under 2015 och resultaten sammanställs nu i olika rapporter.

Sammantaget publicerades närmare 40 artiklar från BAMSE-projektet i internationella vetenskapliga tidskrifter under 2015. Resultat har presenterats genom nätverksträffar för personal inom hälso- och sjukvård samt genom kommunbesök. Flera BAMSE-forskare har också presenterat resultaten på internationella konferenser.

Luftföroreningar

En kartläggning av känsliga grupper i länet för akuta effekter av luftföroreningar har genomförts. De första analyserna är klara och accepterade för publikation. Resultaten visade överlag att förhöjda halter ozon under 2 dagar var förenat med högre risk för död och att personer som tidigare haft hjärtinfarkt inom senaste 2 åren hade särskilt förhöjd risk att dö vid ökning i ozonhalter under 2 dagar. Ytterligare analyser planeras.

Hjärtstopp utanför sjukhus och påverkan från luftföroreningar och temperatur i länet: Vi har påvisat en ökad risk för hjärtstopp vid temperatur under 12 grader och en exponeringstid mellan 2 och 24 timmar. Resultaten är accepterade för

publicering i vetenskaplig tidskrift. Ytterligare analyser pågår vad gäller luftföroreningar och hjärtstopp där ytterligare fall i Stockholm inkluderar samt fall från Göteborg och Malmö.

Luftföroreningar och demens i Stockholms län: Analysarbetet har påbörjats och rapportering kommer att ske under 2016.

Långtidseffekter av luftföroreningar i Stockholm, Göteborg och Umeå har undersökts. Ett samarbete har inletts och en harmoniserad skattning av långtidsexponering för luftföroreningar är under utarbetande. Bland annat kommer hjärt- och kärl-effekter på vuxna att analyseras. Analyser är påbörjade och kommer att rapporteras under 2016.

Flera undersökningar av länsbefolkningens exponering för sot har pågått under 2015 och kommer att rapporteras under 2016.

Fältstudier för undersökningen ”Exponering för cancerframkallande ämnen i tätortsluft” genomfördes under hösten 2015. Målen med undersökningen är att beskriva länets befolknings exponering för några väsentliga cancerframkallande luftföroreningar och att ge underlag för förbättrad riskvärdering för allmänbefolkningen.

Buller

Vi medverkar i Världshälsoorganisationen WHO:s arbete med att ta fram nya riktvärden för buller och har författat avsnitt om biologiska mekanismer för icke-hörselrelaterade effekter samt om hjärt-kärl-effekter och metabola sjukdomar knutna till bullerexponering. WHO:s rapport beräknas bli klar under 2016.

Som ett särskilt uppdrag har vi utvecklat metoder och kriterier till stöd för länets kommuners karteringar av buller, se separat redovisning under Särskilda uppdrag, punkt 5.

Centrum för arbets- och miljömedicin medverkar i två forskningsprojekt om buller och hälsa i Stockholms län. Det första projektet studerar samband mellan exponering för trafikbuller (från väg, spår och flyg) i hemmiljön och hjärt- och kärlsjukdom, till exempel högt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke, samt metabola sjukdomar,

såsom typ 2 diabetes och fetma. Det andra projektet syftar till att undersöka barns och ungdomars hälsa i relation till trafikbullerexponering i både hem- och skolmiljö. Hälsoutfall som studeras är stresshormonnivå (kortisol), blodtryck och förekomst av astma och allergier samt övervikt.

Klimatförändring och grönstruktur: temperatur och pollenssäsonger

Studien om förändringen i pollenssäsongerna i Stockholm under 40 år avslutades under året. Den visar att de flesta tidiga lövträden nu börjar sin pollenssäsong cirka 10–15 dagar tidigare än för 40 år sen, medan de sena grupperna (gräs, gråbo) slutar sin säsong cirka 10–15 dagar senare än för 40 år sen. Den totala perioden för pollenproduktion har ökat med nästan en månad under de senaste 40 åren.

Studien av pollen och lungfunktion i BAMSE-kohorten avslutades under året. Studien visar en statistiskt säkerställd påverkan av gräspollen på lungfunktion hos 8 åringar.

Närhet till grönområden är inte alltid bara positivt för hälsan. Vi har medverkat till en översiktsartikel om problem och hälsofaror som kan komma med dåligt planerad grönstruktur.

4. Kunskapsstöd och kunskapsspridning

Externa seminarier och evenemang

Under 2015 har arbetet med målgruppsriktade inbjudningar genom mer ändamålsenliga adresslistor fortsatt. Syftet är att öka kvaliteten och träffsäkerheten på våra seminarieinbjudningar och på sikt öka antalet deltagare. Under hösten 2015 noterar vi också en generell ökning i antalet anmälda deltagare per seminarium.

Centrum för arbets- och miljömedicin har under året självt eller i samarbete med andra aktörer arrangerat totalt 14 seminarier, föreläsningar, workshops och andra event, med totalt cirka 1 100 deltagare från exempelvis företagshälsovård, primärvård, kommuner, organisationer och myndigheter.

15/1 Allergiprevention

Föreläsning om allergisjukdomar, allergiprevention, förekomst, diagnostik och behandling för blivande sjuksköterskor på Röda Korsets Högskola. 25 deltagare.

18/2 Regionala folkhälsodagen: "Hur skapar vi en region där alla mår bra?"

Centrum för arbets- och miljömedicin bidrog i arrangerandet av den första regionala Folkhälsodagen i Stockholms län som samarrangerades av Stockholms läns landsting, Länsstyrelsen i Stockholms län och Kommunförbundet Stockholms län. Cirka 100 deltagare.

2/4 Jämställt arbete? Organisatoriska ramar och villkor i arbetslivet

Resultatpresentation från forskningsrapporten "Jämställt arbete? Organisatoriska ramar och villkor i arbetslivet, SOU 2014:30". Seminariet arrangeras i samarbete mellan Centrum för arbets- och miljömedicin och Sektionen för försäkringsmedicin, Karolinska Institutet, inom ramen för Strategiska forskningsområdet vård (SFO-V). 30 deltagare.

14/4 Regionala miljödagen: "Hur ska den hållbara staden se ut?"

Den regionala miljödagen arrangerades av Centrum för arbets- och miljömedicin samt Tillväxt- och regionplaneförvaltningen, TRF, vid Stockholms läns landsting i samarbete med Kommunförbundet Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län och Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet. Målgrupp: tjänstemän och politiker i Stockholms län med intressen för stadsutveckling och miljö samt studenter och andra intresserade. 250 deltagare.

22/4–24/4 Det arbets- och miljömedicinska vårmötet 2015

Vårmötet är ett årligen återkommande nationellt forum för fortbildning, utbyte av information och erfarenheter samt diskussioner om aktuella frågor inom området arbets- och miljömedicin. Huvudarrangör 2015 var Centrum för arbets- och miljömedicin vid Stockholms läns landsting. Sammanlagt 6 keynote föreläsningar, 108 framföranden och 19 posters presenterades. Dessutom arrangerades 12 möten i olika föreningar/nätverk. 345 deltagare.

7/5 Allergiprevention

Föreläsning om allergisjukdomar, allergiprevention, förekomst, diagnostik och behandling för blivande sjuksköterskor på Röda Korsets Högskola. 25 deltagare

28/5 Astma hos barn och ungdomar

Presentation av forskning utifrån Bamseprojektet om astma och livskvalité hos ungdomar och astma och fetma hos barn och ungdomar. Detta är ett återkommande seminarium (varje termin) för fortbildning av hälso- och sjukvårdspersonal inom allergi och miljöområdet. 24 läkare och sjuksköterskor deltog.

25/9 Effektiva metoder för att förebygga psykisk ohälsa i arbetslivet

Vid seminariet presenteras en ny systematisk kartläggning av nationell och internationell forskning kring insatser genomförda via företagshälsovården för att minska psykisk ohälsa bland anställda. 69 deltagare

2/10 Så kan kommuner säkra kvalitet och arbetskraft i hemtjänsten

Vid seminariet presenterades ett komplement till dagens ersättnings- och uppföljningssystem för kommunerna centralt. Förslagen syftar till att bättre stärka balansen mellan krav, resurser och kompetens hos hemtjänstutförare. De grundar sig på ett samverkansprojekt mellan forskare, utförare, biståndshandläggare och beställare i två kommuner. 46 deltagare

6/11 Ny föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö – möjlighet eller hinder

Vid seminariet presenterade företrädare för Arbetsmiljöverket föreskriftens huvudsakliga innehåll. Sakkunniga inom arbetsmiljö kommenterade föreskriftens förankring i det vetenskapliga kunskapsläget. Dessutom gavs synpunkter på föreskriftens framtida användbarhet från representanter för HR och företagshälsovården. 100 deltagare

20/11 Inomhusmiljö och hälsa. (Målgrupp: Företagshälsovård)

Problem med inomhusmiljön på arbetsplatser och i bostäder stod i fokus för detta seminarium. Med inomhusmiljöproblem menas att en eller

flera personer upplever besvär eller obehag vid vistelse i en byggnad. Besvärerna ska inte vara uppenbart orsakade av den verksamhet som bedrivs i lokalerna, utan av byggnaden i sig. 19 deltagare

27/11 Kvarts - ett fortsatt arbetsmiljöproblem

Kvarts är kopplat till flera allvarliga arbetsjukdomar och i november 2015 började Arbetsmiljöverkets reviderade föreskrift om kvarts gälla, där kravet på exponeringsmätningar ersatts med krav på riskbedömning. På seminariet informerades om det aktuella kunskapsläget angående sjukdomar kopplade till kvartsexponering. Nackdelar med slopade krav på exponeringsmätningar diskuterades. Vi inbjöd också företagshälsovården till samarbete runt kvartsmätningar inom landstingets upptagningsområde. 41 deltagare

8/12 Workshop Kvalitet och arbetskraft i hemtjänsten

Hur ska omsorgskvalitet och arbetskraft säkras inom hemtjänsten? Workshop utifrån konkreta åtgärdsförslag. 12 deltagare

10/12 Inomhusmiljö och hälsa

Problem med inomhusmiljön på arbetsplatser och i bostäder stod i fokus för två seminarier 2015. Med inomhusmiljöproblem menas att en eller flera personer upplever besvär eller obehag vid vistelse i en viss byggnad (och inte orsakade verksamhet som bedrivs i lokalerna), ett tyvärr alltför vanligt problem och den största patientgruppen på Arbets- och miljömedicins mottagning. För att sprida kunskap inom detta erbjuder vi seminarier anpassade till olika målgrupper, vid detta tillfälle drabbade personer, skyddsombud och Hyresgästföreningen. 13 deltagare

Utbildningar

Centrum för arbets- och miljömedicin har under 2015 fortsatt med traditionella föreläsningssatsningar. Vi medverkade i landstingets smittskyddsarbete genom att ge 7 föreläsningar (cirka 200 deltagare) i informationskampanjen Vårda händerna som är en utbildning riktad till hygien-sköterskor). Genom dessa insatser bidrog vi till landstingets smittskydds- och handeksemförebyggande arbete.

Vi har föreläst på kursen Basic Laboratory Safety för doktorander på Karolinska institutet om säkert arbete i laboratorier.

Medarbetare har varit inbjuden till AFA-försäkrings FoU dag den 10 november 2015 för att föreläsa om hur psykisk ohälsa kan förebyggas på arbetsplatsen och hur samarbete mellan arbetsgivare och företagshälsa kan ge bättre arbetsförhållanden.

Medarbetare från Centrum för arbets- och miljömedicin föreläste den 15 april på Socionomdagarna i Stockholm. Föredraget "New Public Management och personalens arbetsförhållanden" behandlade vad kortsiktiga ekonomiska mål och hög kvalitet innebär för personalen, relationsyrkenas särskilda villkor och hur dagens styrform kan förbättras.

Den 28 april föreläste medarbetare för LO-distriktet i Stockholms läns arbetsmiljökommitté om psykosocial arbetsmiljö och hur stress påverkar kroppen. Mötet ledde till fortsatta diskussioner om hur Centrum för arbets- och miljömedicin kan ge stöd i arbetsmiljöarbetet.

ST-utbildning

I maj 2015 togs beslut om en ny påbyggnadsspecialitet, Arbetsmedicin, för läkare med klinisk specialistkompetens och verksamma inom företagshälsovård. För att bli specialist i Arbetsmedicin krävs sidutbildning på arbets- och miljömedicinsk klinik i 4–6 månader. Då behovet av specialister inom företagshälsorna är stort finns ett nytt och ökande behov av utbildningsplatser vid Centrum för arbets- och miljömedicin som är den enda arbets- och miljömedicinska kliniken i regionen. Företagshälsorna bekostar läkarnas lön under tjänstgöring vid CAMM, men CAMM står för kostnader för handledning. Vi har under 2015 utbildat en blivande Arbetsmedicinsk specialist.

Vidare pågår utbildning på fyra ST-block i Arbets- och miljömedicin, och vid Hudallergimottagningen randutbildas blivande dermatologer löpande.

Kurser för läkare

Centrum för arbets- och miljömedicin höll i mars en nationell 5-dagarskurs om arbets- och miljödermatologi riktad till blivande specialistläkare. Av 32 deltagare var 29 blivande hudläkare och en deltagare blivande specialist i arbets- och miljömedicin.

Vi deltog även i grundutbildning för läkare inom obligatoriska kursen om Hälsa i samhälle och miljö samt i tandläkarnas grundutbildning.

Magisterprogrammet i arbete och hälsa

Magisterprogrammet i arbete och hälsa startade 2011 och ersätter de tidigare fristående kurserna i företagshälsovård för beteendevetare, sjukgymnaster/ergonomer och sjuksköterskor. Medarbetare har under 2015 varit kursansvariga och aktiva som lärare för kurser inom programmet.

Utbildning av förskole- och skolpersonal inom allergi- och miljöområdet

Avsikten är att öka kunskapen i hur man tar hand om barn med allergisjukdomar i dessa miljöer. Detta med anledning av Socialstyrelsens (nu Folkhälsomyndigheten) rapport "Allergi i förskola och skola" (2013) som visar på brister i kunskap hos personal samt att allergisjukdomarna ökar enligt den regionala Miljöhälsorapporten (2013).

Under våren 2015 har utbildning skett för Förskolegruppen, som driver privata förskolor i Stockholm.

7/1 Grundskola i Sollentuna, cirka 100 deltagare

5/3 och 18/3 Utbildning förskolechefer och rektorer i Solna kommun, cirka 20 deltagare vid respektive tillfälle.

25/3 Grundskola i Järfälla, cirka 40 deltagare

28/4 Förskolor i Nacka kommun, cirka 50 deltagare

5/5 Skolor i Nacka kommun, cirka 40 deltagare

18/8 Skola i Järfälla, cirka 45 deltagare

6/9 Kunskapsstöd till föräldragrupsledare inom Astma- och allergiförbundet för start av föräldragrupper, cirka 12 deltagare.

Grundkurs i akustik

10/3 Grundkurs i akustik med fokus på kartläggning av trafikbuller utomhus. Målgrupp: länets kommuner, Länsstyrelsen och andra myndigheter. 20 deltagare.

Kurs i miljömedicin

Centrum för arbets- och miljömedicin har i samarbete med de övriga av landets arbets- och miljömedicinska avdelningar tagit fram en kurs i Miljömedicin – en kursserie för läkare, yrkes- och miljöhygieniker och andra med företrädesvis medicinsk/naturvetenskaplig högskoleutbildning. Kursen kommer att bestå av åtta delkurser och CAMM kommer att ansvara/medverka i fyra av dessa nämligen 1. Klimat, klimatanpassning och hälsa 2. Buller i omgivningsmiljön 3. Förorenad mark 4. Luftföroreningar i yttre miljö.

Expertstöd

Centrum för arbets- och miljömedicin ger regelbundet kunskapsstöd till andra delar av Stockholms läns landsting, till andra myndigheter, kommuner, företagshälsovård, övriga organisationer och allmänheten.

Vi genomför kommunbesök för att ge kunskapsstöd till kommunernas miljöarbete. Under 2015 besökte vi Salem, Värmdö, Ekerö, Botkyrka, Sundbyberg och Nykvarn. Vi har även genomfört flera hälsoriskbedömningar på uppdrag av bland annat kommunernas miljökontor, främst med avseende på hälsoeffekter av förorenad mark i skolor och förskolor.

Vi besvarar telefon- och mailförfrågningar från företagshälsovården, kommunernas miljökontor, primärvård och olika myndigheter samt från allmänheten. Detta sker fortlöpande av flera yrkesgrupper som exempelvis läkare samt yrkes- och miljöhygieniker. Totalt har cirka 1100 samtal/mail besvarats under 2015.

Vidare har Centrum för arbets- och miljömedicin svarat på flera regionala, nationella och internationella remisser, som exempelvis: Boverkets

”Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålets God bebyggd miljö”, rapport 2014:32; och remiss i samband med plansamråd av fastigheten Tellus Tower vid Timotejen 17 samt fastigheten vid Timotejen 19 och 28, Västberga, Stockholms stad.

Särskilda rekommendationer och checklistor för värmeböljor (baserade på arbetet i Region Skåne) omarbetades för Stockholmsregionen och distribuerades till Länsstyrelsen och kommunerna.

För första gången inkluderas klimatanpassningen i SLLs Risk- och sårbarhetsanalys.

Centrum för arbets- och miljömedicin medverkar i Stockholms läns landstings arbete med en folkhälsopolitik, och har ett huvudansvar för områdena God arbetsmiljö och God miljö.

Centrum för arbets- och miljömedicin ger stöd till företagshälsovård och andra för yrkeshygieniska mätningar, bland annat genom uthyrning av mätinstrument, vilket under 2015 skedde vid 26 tillfällen. I samband med uthyrningen ger vi kunskapsstöd avseende mätstrategi och utvärdering av resultat. Instrument för personburna kontroller av luftföroreningar och vibrationer har hyrts ut, liksom bullermätare. Uthyrning av teknisk utrustning och stöd vid mätningar sker även inom ergonomi.

Vi bistod landstinget med expertstöd vid upphandling av undersöknings-, skydds- och operationshandskar. Upphandlingsarbetet kräver betydande resurser från vår grupp med tanke på diversiteten och mängden av handskar som upphandlas och beställs årligen inom SLL. Enhetens sakkunniga har även bjudits in i arbetet av Upphandlingsmyndigheten angående revideringen av upphandlingskriterier för handskar.

Vi påbörjade skapandet av en p.m. kring utredning av arbets- och miljödermatologiska sjukdomar i Stockholms län. Samarbetspartners är SPESAK Hud samt de privatpraktiserande hudläkarnas förening. Som första steg skickade vi ut en kartläggande enkät till samtliga mottagningar om utredningsmetoder. Arbets- och miljödermatologiska enhetens chef är representant för arbets- och miljödermatologi inom SPESAK

gruppen. Gruppen har sammankomst 6 gånger under ett kalenderår och arbetar mellan mötena med rutindokument och redovisningar.

Vi medverkade i olika arbetsgrupper samt nationella möten för Svenska sällskapet för arbets- och miljödermatologi (SSAMD) som är den drivande föreningen för metodutvecklingsarbete och kvalitetssäkring av vårt område.

Vi bistår även Arbetsmiljöverket med aktuell information om riskidentifiering inom arbetsdermatologi.

Övrigt kunskapsstöd

Centrum för arbets- och miljömedicin har deltagit i planeringsmöten och referensgruppsmöten under våren och hösten 2015 för genomförandet av Livsmedelsverkets projekt ”Piloten Riksmaten ungdom” inför fältarbetet med provtagning och laboratoriehantering ute i skolor under feb 2016.

Vi deltar i informellt informationsutbyte på chefsnivå tillsammans med SLL Tillväxt och regionplanering, Länsstyrelsen, Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms stad i den så kallade Regionala miljögruppen. Under 2015 hade gruppen fyra möten.

Vi deltar även i informellt informationsutbyte med Länsstyrelsens miljöavdelning. Under 2015 hade gruppen två möten.

Centrum för arbets- och miljömedicin koordinerar ett nätverk av svenska kliniker och universitetsinstitutioner inom det arbets- och miljömedicinska området i Mellansverige som syftar till att stärka området i kommande utlysningar inom EU:s forskningsprogram Horizon 2020.

Vi medverkar även i Kriteriegruppen för hygieniska gränsvärden vid Arbetsmiljöverket.

Resultat från biomekaniska fältexperiment, fältmätningar och enkäter i projektet ”Sophämtarnas arbetsmiljö – allas ansvar” har presenterats vid ett seminarium i Stockholm arrangerat av Transportfackens Yrkes- & Arbetsmiljönämnd TYA den 10 mars. Cirka 80 personer deltog inklusive representanter från de stora företagen, från

Transport och fackligt aktiva sophämtare. Många kom från Stockholmsregionen, men det fanns också deltagare från andra delar av landet.

Vidare har Centrum för arbets- och miljömedicin svarat på 2 remisser: Yttrande avseende Boverkets "Förslag till strategi för miljö kvalitetsmålets God bebyggd miljö", rapport 2014:32 samt Ärende LS 1404-0443, Remiss – Naturvårdsverkets regeringsuppdrag med förslag på nya etappmål.

En medarbetare är mentor i ett fackligt nätverk inom bryggeribranschen och möten för spridning av koncept för lärande om management bland regionala skyddsombud planeras.

Ergonomer från Centrum för arbets- och miljömedicin har presenterat för Arbetsförmedlingen hur belastningsergonomiska bedömningar görs.

Faktablad

Ett nytt faktablad, "Risker för frisörer – skydda dina händer!", har tagits fram och publicerats på webben under 2015. Dessutom har faktabladet "Hälsobesvär av inomhusmiljön" uppdaterats innehållsmässigt och tryckts i ny upplaga.

I samarbete med andra arbets- och miljömedicinska enheter har ett faktablad med titeln Ögonfransförlängning – hälsorisker för fransstylisterna tagits fram.

Kvalitetssäkring och revidering av innehållet i Centrum för arbets- och miljömedicins övriga totalt 19 faktablad pågår löpande.

Framtagandet av ett faktablad om personlig skyddsutrustning har påbörjats. Faktabladet kommer huvudsakligen att användas vid våra patientmottagningar.

Centrum för arbets- och miljömedicins rapportserie

Under 2015 har Centrum för arbets- och miljömedicin gett ut totalt sex rapporter vilka samtliga finns att ladda ner på den externa webbplatsen camm.sll.se

- *Rapport 2015:01: Verksamheten vid Centrum för arbets- och miljömedicin 2014*
- *Rapport 2015:02: Regionala skillnader i risk att utveckla ledgångsreumatism inom Stockholms län.* Författare: Anette Linnarsjö, Henrik Källberg, Lars Alfredsson, Camilla Bengtsson, Marie Holmqvist. Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting samt Enheten för kardiovaskulär epidemiologi, Institutet för miljömedicin, Karolinska Institutet.
- *Rapport 2015:03: Kardiovaskulär påverkan vid kortvarigt höga halter av avgaspartiklar. Rapport till Trafikverket.* Författare: Tom Bellander, Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting och Institutet för miljömedicin, Karolinska Institutet. Bertil Forsberg, Yrkes- och miljömedicin, Umeå Universitet.
- *Rapport 2015:04: En långsiktigt hållbar hemtjänst – utmaningar och möjligheter för den kommunala styrningen. Del 1: Projektbeskrivning och resultat.* Författare: Ingela Målqvist, Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting. Under publicering
- *Rapport 2015:05: En långsiktigt hållbar hemtjänst. Del 2: Förslag på hur kommuner kan förbättra omsorgskvaliteten och förebygga arbetskraftsbrist hos utförare av hemtjänst.* Författare: Ingela Målqvist och Anders Lundin, Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting.
- *Rapport 2015:06: Patientstatistik 2014 Arbets- och miljömedicinska mottagningen.* Författare: Carolina Bigert och Alkistis Nalbanti, Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting.

Rapporter framtagna i samarbete med andra aktörer

Centrum för arbets- och miljömedicin tar även fram rapporter i samarbete med andra aktörer. Under 2015 har 4 sådana rapporter publicerats, genom samarbete med Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet respektive med konsultföretaget WSP:

- *Kvalitetssäkring och harmonisering av bullerkartläggningar i Stockholms län – Utformning av en regional vägledning samt krav för underlags- och resultatdata (fas II).*
- *Kartläggning av bullerfria områden – Metodbeskrivning.*
- *Insatser som ges via företagshälsovården för att minska eller förebygga psykisk ohälsa. En kartläggning av forskningen. Rapport 1: 2015.*
- *Ny förenklad metod för heldagsmätningar av arbetsställningar och rörelser för huvud, nacke, rygg och överarmar – validitet och användbarhet. Karolinska Institutet, 2015 06 30.*

KI rapport där medarbetare medverkat:

- *Evidensbaserad praktik i företagshälsovården. Nationell undersökning om kunskap, attityder, hindrande och stödjande faktorer – en treårsuppföljning. Författare: Björk Brämberg E, Nyman T, Hagberg J, Bonnevier H, Nilsson E, Kwak L, Bergström G, Hermansson U, Schäfer Elinder L, Jensen IB. Rapport 2: 2015, Enheten för implementerings- och interventionsforskning, Institutet för miljömedicin, Karolinska institutet. Stockholm 2015.*

Webbplatser

Centrum för arbets- och miljömedicin driver och utvecklar sedan hösten 2014 den externa webbplatsen www.camm.sll.se. Med en responsiv design anpassas webbplatsen automatiskt efter den dator, mobil eller surfplatta som besökaren använder. Det intensiva arbetet fortgår med att vidareutveckla tillgänglighet och funktionalitet som språkversioner och kalendarium och att använda webben som en plattform att sprida nyheter, information om aktuella projekt, forskning och expertkunskap. Under 2015 hade webbplatsen totalt 24 741 besökare. Av dessa var 14 099 nya besökare.

Under 2015 uppdaterade vi webbplatsen www.jobbafrisk.se som ger yrkesvägledningsinformation både gällande riskyrken och friskyrken till ungdomar samt vuxna med astma, allergi och eksem. Uppdateringen gällde såväl

innehåll som webhantering, redaktörskap och utseende.

Centrum för arbets- och miljömedicin driver och underhåller webbsidor om arbets- och miljöorsakade sjukdomar på webbplatsen www.viss.nu, ett system för vårdinformation och beslutsstöd framför allt till primärvården i Storstockholm.

Vi vidareutvecklar och driver även webbplatserna för Bullernätverket www.bullernatverket.se, Hälsoskydds nätverket www.miljosamverkan-stockholm.se/web/page.aspx?refid=31 samt Hus- och ventilationsnätverket <http://www.miljosamverkanstockholm.se/web/page.aspx?refid=344>

Nyheter och media

Centrum för arbets- och miljömedicin har under 2015 producerat och publicerat 6 nyhetsbrev i serien "Arbetsmiljö- och hälsa" (1 647 prenumeranter) och 5 nyhetsbrev i serien "Miljö och hälsa" (1 192 prenumeranter). Nyhetsbrev baseras på de nyhetsartiklar om verksamheten som kontinuerligt publiceras på den externa webbplatsen www.camm.sll.se. Varje utskickat nyhetsbrev driver i sin tur besökare till webbplatsen.

Mediamedverkan

Medarbetare vid Centrum för arbets- och miljömedicin deltar ofta som experter i media. Några exempel på detta är att under 2015 har medarbetare intervjuats i tidningen Fastighetsfolket om en ny mätmetod som ska minska skador på städpersonal. Medarbetare har även intervjuats i Prevents tidning Arbetsliv om hur frisörer ska jobba säkrare, farliga ämnen i målarfärg, att allt fler får problem av inomhusmiljön, samt att yrkesvägledare saknar kunskap om riskjobb. Hur man mäter armbelastning med mobilen har uppmärksamats både i tidningen Arbetsliv och på webbplatsen www.suntarbetsliv.se. Den allra enklaste metoden är en app för iPhone, ErgoArmMeter, som nu ligger på App Store. Två artiklar om HEKLA projektet (Hemtjänstens ekonomi, kvalitet, ledning och arbetsförhållanden) har publicerats på www.suntarbetsliv.se samt resulterat i en artikel i Sveriges Pensionärers Riksförbunds tidning och en artikel i tidningen Kommunalarbetaren. En artikel om nickel i gymmet har publicerats både i Astma och allergiförbundets

tidning Allergia och i Sveriges största arbetsmiljötidning Arbetsliv. Svenska sällskapet för Dermatologi och venereologis tidning Dermatologi och venereologi har haft en artikel om nyttan av att använda uppdaterad svensk basserie och evidensbaserade och kvalitetssäkrade metoder i diagnostiken för kontaktallergi. Kartläggning av psykisk ohälsa har uppmärksammats i Suntarbetsliv.se

Nätverk och samarbeten

Centrum för arbets- och miljömedicins medarbetare medverkar i en rad olika nätverk och samarbeten som är viktiga kanaler för kunskapsspridning. Ett exempel är det Ergonominätverk som startade 2013 för praktiskt verksamma ergonomer inom företagshälsovård och privatpraktik i Stockholmsområdet. Nätverket har som mål att ge kunskapsstöd och kunskapsspridning till ergonomer genom seminarier och utbildningar inom området för ergonomi. Under 2015 genomfördes bland annat en utbildningsdag om inklinometermätning med efterföljande praktisk träning för ergonomer och en informationsträff för ergonomer från företagshälsovården där diskussioner kring bland annat objektivitet i fysiska bedömningar och betydelsen av att kunna kvantifiera exponering ingick. Centrum för arbets- och miljömedicin är också representerat i det nationella nätverket FHV.nu som utgår från de olika arbets- och miljömedicinska klinikerna i Sverige. Nätverket vill främja kunskaps- och metodutveckling samt stimulera till ökad forskning och utveckling inom företagshälsovårdens område. Nätverket har en webbsida där information om forskning, utbildning och utveckling inom arbetsmiljöområdet sprids.

Vi medverkar i Kriteriegruppen för hygieniska gränsvärden vid Arbetsmiljöverket, samt i det nordiska samarbetet med att ta fram ett kriteriedokument om yrkesmässig exponering för kemikalier och hjärtsjukdom (NEG – Nordiska expertgruppen för kriteriedokument om kemiska hälsorisker, i samarbete med IMM, KI).

Vi koordinerar ett nätverk av svenska kliniker och universitetsinstitutioner inom det arbets- och miljömedicinska området i Mellansverige som syftar till att stärka området i kommande utlys-

ningar inom EU:s forskningsprogram Horizon 2020.

Här listas nätverksaktiviteter där Centrum för arbets- och miljömedicin varit medarrangör.

27/1 Hus och ventilationsnätverket: Självdragsventilation i flerbostadshus

Målgrupp: miljö- och hälsoskyddsinspektörer från Stockholms läns kommuner. Cirka 70 deltagare.

12/3 Bullernätverket: Bullerkartläggning

Centrum för arbets- och miljömedicin, Stockholms läns landsting och WSP Akustik presenterade den nya regionala vägledningen för bullerkartläggningar på kommun-, områdes- och lokal nivå som utarbetats inom ramen för landstingets projekt ”Harmonisering och kvalitetssäkring av bullerkartläggningar i Stockholms län”. Målgrupp: kommunala handläggare som berörs av bullerfrågor samt andra berörda myndigheter, organisationer och aktörer inom bullerområdet.

29/4 Nätverk av skolsköterskor: Uppstartsmöte

Nystartat nätverk för skolsköterskor och verksamhetschefer inom elevhälsan för att diskutera policyfrågor inom miljö och allergiområdet i skolans miljöer och planera årliga återkommande utbildningseftermiddagar för skolsköterskor och skolläkare. 7 deltagare.

5/5 Bullernätverket: Nya riktvärden för trafikbuller

En överblick gavs av ny lagstiftning på bullerområdet som berör både plan- och bygglagen och miljöbalken. De två kommande vägledningarna om externt industribuller från Boverket respektive Naturvårdsverket diskuterades. Målgrupp: kommunala handläggare som berörs av bullerfrågor samt andra berörda myndigheter, organisationer och aktörer inom bullerområdet.

19/5 Nätverket för ögonfransförlängning

Uppstartsmöte i Uppsala tillsammans med deltagare från de arbets- och miljömedicinska klinikerna i Uppsala och Lund. Diskussioner om besvär hos patienter. Formerna för en webplattform drogs upp. 8 deltagare.

23/9 Tystare bussar i Stockholm!

Seminarium anordnades tillsammans med Trafikverket. Scania CV AB informerar om ny kravställning för tunga fordon. Trafikförvaltningen presenterade sitt övergripande miljöarbete, kravställning vid bussupphandling och projektet ZeEUS – laddhybridbussar i SL:s linjetrafik. Målgrupp: kommunala handläggare som berörs av bullerfrågor samt andra berörda myndigheter, organisationer och aktörer inom bullerområdet. 28 deltagare.

10/10 Hus och ventilationsnätverket:

Mekanisk ventilation i flerbostadshus

Målgrupp: miljö- och hälsoskyddsinspektörer från Stockholms läns kommuner. Cirka 80 deltagare.

5/11 Ljudmiljö i rekreationsmiljöer

Resultat från ett flertal projekt kring ljudkvalitet i park- och andra rekreationsmiljöer presenterades och diskuterades för att belysa att det är viktigt att säkerställa god tillgång till områden som möjliggör rekreation med bra ljudkvalitet. Mål-

grupp: kommunala handläggare som berörs av bullerfrågor samt andra berörda myndigheter, organisationer och aktörer inom bullerområdet. 31 deltagare.

9/11 Nätverket för ögonfransförlängning

Möte på Arbets- och miljömedicinska kliniken i Göteborg tillsammans med Kemikalieinspektionen samt deltagare från AMM i Uppsala och Lund. Diskussioner om brist på märkning av ögonfranslim som innehåller cyanoakrylater. 7 deltagare

Böcker m.m.

Centrum för arbets- och miljömedicin medverkar i

Återgång i arbete. Processer, bedömningar, åtgärder (Studentlitteratur 2015) med ett kapitel om arbetets betydelse för hållbar arbetsförmåga.

Handbook on the Toxicology of Metals (Academic Press, London 2015) med ett kapitel om exponering för metaller och hjärt-kärlsjukdomar

Särskilda uppdrag

1. Arbets- och miljörapportering

Arbets- och miljörapportering

Under 2015 har vi arbetat med att analysera data, planera presentationen av resultaten och utforma den nya Arbets- och miljörapporten. Fokus för rapporten är denna gång regionala skillnader avseende befolkningens exponeringar i arbetslivet. Resultaten för regionerna speglar var personer utsatta för olika riskfaktorer bor, en väsentlig kunskap för verksamma inom sjukvården och dimensionering av resurser. Fyra medarbetare från Centrum för arbets- och miljömedicin har också ingått som kapitelförfattare i Folkhälsorapporten (Astma och allergier respektive Fysiska arbetsvillkor).

Miljörapportering

Under 2015 har vi medverkat i miljöhälsoenkätens datainsamling. Insamlingen avslutades i juni och svarsfrekvensen blev drygt 42 procent. Enkäten skickades ut till över 88 000 vuxna (19–84 år) varav 35 000 personer i Stockholms län. Analys av enkätdata har påbörjats under hösten 2015 och kommer att pågå under 2016.

2. Hälsosam yrkesdebut

Projektet Hälsosam yrkesdebut syftar till att minska arbetsrelaterade sjukdomar och skador genom att ge skolor bättre förutsättningar att vägleda elever till ett hälsosamt studie- och yrkesval. En hemsida: www.camm.sll.se/hyd samt en funktionsmail: halsosamyrikesdebut@sll.se har skapats för projektet. Information om projektet sprids fortgående via nyhetsbrevet Arbetsmiljö och hälsa.

I början av året presenterades projektets första delrapport, Arbetsrisker i yrken efter yrkesförberedande gymnasieprogram (Camm-rapport 2014:05) i en artikel i vårt nyhetsbrev. Det uppmärksammades av Prevent som skrev en artikel i sin tidning Arbetsliv, Yrkesvägledare saknar kunskap om riskjobb. Rapporten har även skickats ut till 323 grundskolor och 93 gymnasieskolor i Stockholms län.

Under våren 2015 genomfördes intervjuer i fokusgrupper för att komplettera resultatet från den tidigare genomförda enkätundersökningen. Fokusgrupperna bestod av skolsköterskor, studie- och yrkesvägledare samt yrkeslärare. Intervjupersonerna hade tidigare deltagit i enkätundersökningen och kom från olika kommuner i Stockholms län, från både kommunala och fristående skolor.

Under hösten har utvärdering och analys av enkätundersökningen och intervjuerna genomförts. En Camm-rapport, som kommer att presentera resultatet, påbörjades och kommer att vara färdig i början av 2016.

HYD-projektet presenterades på Camm's vårmöte i Stockholm 2015. Dessutom har det rapporterats till Världshälsoorganisationen WHO:s Healthy cities-projekt och till Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin. I båda dessa fall står Hälsosam yrkesdebut som exempel på folkhälsoarbete i Stockholms län. Under hösten 2015 presenterades det också på arbetslivskonferensen "Hållbart arbetsliv för yngre och äldre" anordnad av Arbetets Museum i Norrköping.

3. Hälsöfrämjande skola

Gemensamt uppdrag med Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, CES, och Centrum för hälsoekonomi, informatik och sjukvårdsforskning, CHIS. Enkäter för kartläggning av aktuella problemområden för elevernas hälsa och förskolans/skolans befintliga hälsofrämjande insatser och den evidensbaserade utbildningsinformationen finns inlagda i webportalen. Under våren 2015 har kontakt med förskolor och skolor tagits om deltagande i pilotstudie (sex förskolor och sex skolor) av plattformens användbarhet. Under hösten 2015 har denna pilotstudie utvärderats med hjälp av enkäter och intervjuer av personal som deltagit i pilotstudien, finns att läsa i rapport lämnad till HSF. En arbetsgrupp har också arbetat med hur elevhälsoportalen skall utvärderas,

om effekter på barns hälsa kan uppnås efter implementering. Under våren 2016 kommer elevhälsortalen att lanseras både inom förskolan och skolan och flera seminarier och möten är inplanerade för denna lansering.

4. Stöd till SLL personal

Arbetet inom detta uppdrag har även under 2015 fokuserat på utvärderingen av Arbetsmiljölyftet med såväl baslinjemätningar av nystartade projekt som uppföljningsmätningar av pågående projekt. Totalt har 1 607 enkäter sänts ut via webben för den första mätningen (baslinje). De projekt som valts ut för utvärdering varierar starkt såväl i inriktning som i antal involverade personer (från 24 till 1 070 personer). Flera informationsmöten har hållits med den nya projektledningen för Arbetsmiljölyftet och två medarbetare från Centrum för arbets- och miljömedicin deltog i en konferens om Arbetsmiljölyftet (erfarenhetsmöte) i oktober varvid arbetet med utvärderingen presenterades. Uppföljningsmätningar har genomförts för flera projekt och fem nya projekt valdes i december ut för utvärdering. Vid val av nya projekt beaktades att projektet skulle kunna leda till förändring under den kvarstående uppföljningstiden för detta utvidgade uppdrag för CAMM samt typ av insats, hur stor grupp anställda som berörs och storleken på beviljade medel.

5. Kartläggning av omgivningsbuller

Projektets andra fas avrapporterades den 31 januari 2015 och finns beskriven i rapporten "Kvalitetssäkring och harmonisering av bullerkartläggningar i Stockholms län – Utformning av en regional vägledning samt krav för underlags- och resultatdata (fas II)" (WSP 2015). I denna andra del av projektet redovisas det förslag som har utformats för en regional vägledning av bullerkartläggning samt detaljerade krav för underlags- och resultatdata. Utöver detta ingick i uppdraget att ta fram en ny modell för kartläggning av bullerfria områden. Denna redovisas i rapporten "Kartläggning av bullerfria områden – Metodbeskrivning" (WSP 2015). En av slutsatserna från denna del av projektet var att kommunernas indata för beräkningarna av buller, t.ex. trafikflöden, bullerskärmar och byggnadshöjder, behöver förbättras och samlas i strukturerade databaser. Detta för att bullerkartläggningarna ska kunna utföras effektivt, med hög kvalitet och på ett likvärdigt sätt.

Resultaten från den andra fasen har beskrivits i en artikel i tidskriften "Bygg & Teknik" nr. 3 2015 (s. 48–52) och har även presenterats muntligen.

Under 2015 har en rad andra aktiviteter genomförts inom ramen för projektet. Bland annat hölls den 10 mars en grundkurs i akustik. En arbetsplan för projektets tredje fas har utarbetats. Den omfattar framtagande av mallar för organisering av indata till beräkningar av samhällsbuller.

